

відображати не тільки інтереси окремого регіону. У перспективі йдеться про досягнення стратегічних цілей регіонального розвитку у масштабах України: зростання конкурентоспроможності регіонів та забезпечення збалансованого регіонального розвитку; досягнення територіальної соціально-економічної інтеграції; підвищення ефективності державного управління у сфері регіонального розвитку.

Синергетичне поєднання секторального, територіально просторового та управлінського виміру формує засади нової державної регіональної політики, започатковує інноваційні механізми щодо формування регіональних пріоритетів розвитку в Україні. Пріоритет регіонального розвитку – це складова стратегічного планування і водночас, об'єкт консолідації зусиль органів державної влади та місцевого самоврядування, бізнес-структур та громадськості на середньо- та довгострокову перспективу, запорука досягнення суспільного консенсусу на шляху розв'язання актуальних проблем місцевого, регіонального розвитку.

Для кожного регіону країни – для старопромислових регіонів та монофункціональних міст; приморських, сільських, віддалених гірських територій та прикордонних регіонів тощо – визначення регіональних пріоритетів розвитку має свою специфіку. Водночас – об'єктивне визначення регіональних пріоритетів розвитку потребує обов'язкового врахування впливу ендегенних та екзогенних ризиків, задіяння наявних управлінських, інституційних та організаційно-економічних механізмів розробки та впровадження державної регіональної політики. Визначення стратегічних пріоритетів регіонального розвитку потребує конструктивної взаємодії органів влади центрального та місцевого рівнів, місцевого самоврядування, представників бізнесу та громадськості.

Література:

1. Губані Г.Г. Прогнозування регіонального розвитку: аналіз проблем та підходи до їх вирішення / Г.Г. Губані, І.Ю.Ходикіна, Л.М.Кравчук / Сталій розвиток економіки. – 2011. - №1. – С. 30-94.
2. Данилишин Б.М. Соціально-економічні проблеми розвитку регіонів: методологія і практика / Данилишин Б.М., Чернюк Л.Г., Фашевський М.І. — Черкаси : ЧДТУ, 2006. — 315с.
3. Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів»/ [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2850-15>>.
4. Осипов В.М., Півоварчук І.Д., Парасюк І.Л., Стратегічне

планування як ефективний інструмент управління регіональним розвитком / [Електронний ресурс]. — Режим доступу:<<http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/17098/1/13.pdf>>.

5. Постанова КМУ № 1001 від 21 липня 2006 р./ [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.3&nreg=1001-cgi?page=2006-%EF>>.

6. Савченко В. Ф. Методичне забезпечення моніторингу річної програми соціально-економічного розвитку на регіональному рівні / Савченко В. Ф./ Регіональна економіка. – 2011.- №1. – С. 30-36.

7. Стратегії розвитку регіонів: шляхи забезпечення дієвості. Збірник матеріалів «круглого столу»/ за ред. С. О. Білої. – К. : НІСД, 2011. – 88 с.

Andrzej DANILUK
Politechnika Białostocka, Polska

STRUKTURY KLASTROWE JAKO INSTRUMENT ROZWOJU REGIONALNEGO

W literaturze przedmiotu polityka regionalna definiowana jest jako całokształt działań władz publicznych centralnych i samorządowych, a także podmiotów prywatnych, organizacji i instytucji regionalnych. Ich celem jest zwiększenie konkurencyjności gospodarek regionalnych, zdynamizowanie rozwoju w regionie oraz redukcja przestrzennych dysproporcji rozwoju [1]. W grupie instrumentów wsparcia polityki regionalnej funkcjonuje wiele narzędzi dotyczących rozwoju inicjatyw klastrowych. Na poziomie regionalnym wymieniane są między te związane z systematyczną analizą regionalnych gospodarek w kontekście rozwoju struktur klastrowych oraz tworzenie lub współtworzenie infrastruktury na potrzeby rozwoju klastrów – na przykład tworzenie lub współtworzenie regionalnych centrów wsparcia klastrów świadczących wyspecjalizowane usługi na rzecz struktur klastrowych. Dużą rolę przypisuje się prowadzeniu działań zwiększających stan świadomości przedsiębiorstw w zakresie korzyści płynących ze współpracy z jednostkami badawczo-naukowymi. Wskazuje się też na znaczenie promocji dobrych praktyk w zakresie kooperacji między przedsiębiorstwami i jednostkami otoczenia biznesu – w szczególności jednostkami edukacyjnymi i badawczo-rozwojowymi. Do tego dochodzą takie instrumenty, jak wzmacnianie relacji partnerstwa pomiędzy istniejącymi i potencjalnymi uczestnikami klastra, tworzenie

preferencji finansowych dla podmiotów z klastra, czy wsparcie ekspansji eksportowej klastrów [2]. Ważna jest tu ścisła współpraca władz samorządowych szczebla regionalnego z instytucjami otoczenia biznesu, w szczególności w zakresie wsparcia instytucjonalnego i administracyjnego klastrów. Władze regionalne i lokalne powinny stać się ważnymi partnerami radzących się wyspecjalizowanych ośrodków przemysłowych, wewnątrznie związanych sieciami konkurencji i kooperacji [3].

Unia Europejska od początku dostrzega w klastrach duży potencjał dla skutecznego podnoszenia poziomu konkurencyjności gospodarek poszczególnych regionów Unii Europejskiej. Z tego też względu w ramach wspólnotowej polityki strukturalnej, w budżecie na 2007-2013, przewidziano współfinansowanie działań typowych dla polityki rozwoju opartej o klastry. W przypadku regionów wschodniej części Unii Europejskiej, ze względu na relatywnie niższy potencjał innowacyjny poszczególnych krajów, ważna jest możliwość tworzenia struktur klastrowych o charakterze transgranicznym. W szczególności chodzi o wykorzystanie doświadczeń współpracy regionalnej dla rozwoju kontaktów z krajami sąsiednimi. Uwzględniając zidentyfikowane dla danego regionu zasoby endogeniczne, możliwe jest oparcie się na nich we współpracy transgranicznej dla przyspieszenia procesów rozwojowych na danym obszarze.

Badania prowadzone w ramach projektu „Możliwości tworzenia klastrów transgranicznych” [4] wskazują, że w obrębie północno – wschodniego regionu Polski i regionów sąsiadujących z krajów ościennych takie struktury mogą duży potencjał rozwoju. Przeprowadzone analizy wskazują, że współpraca transgraniczna może obejmować szeroki zakres merytoryczny i przebiegać na wielu płaszczyznach. Dla określenia ram wspólnego działania istotny jest szczebel podziału terytorialnego oraz potencjalne dziedziny współpracy społeczno-gospodarczej. Istotnym zagadnieniem ograniczającym szersze propagowanie idei współpracy transgranicznej w obszarze struktur klastrowych jest brak umiejętności dotarcia przez potencjalnych beneficjentów do informacji na temat korzyści z kooperacji międzynarodowej. Realizacja projektów z udziałem podmiotów zagranicznych rodzi szereg obaw natury społecznej i prawnej, wynikających w dużej mierze z braku doświadczenia we wzajemnej współpracy, zaszłości i wynikającego stąd braku zaufania. Problem rozpoczęcia współpracy obejmuje brak rzetelnych informacji o potencjale organizacji oraz o potencjale ewentualnych partnerów z zagranicy.

Trwały charakter powstających inicjatyw klastrowych w dużej mierze zależy od leżących u podstaw powstania przesłanek. W większości

przypadków można stwierdzić dużo większą aktywność w przypadku inicjatyw, które funkcjonują w bardziej sformalizowany sposób, bez udziału instytucji pośredniczących. Bardzo ważnym czynnikiem, stymulującym długofalowy wzrost struktur klastrowych, jest osiągnięcie masy krytycznej. Dotyczy to zarówno liczebności i jakości podmiotów, jak też sfery kapitału ludzkiego i społecznego. Szczególnie istotną kwestią jest poziom zaufania między partnerami w klastrze, którzy na co dzień konkurują ze sobą w wielu obszarach. Podmioty zainteresowane rzeczywistym uczestnictwem w strukturach klastrowych, szczególnie w branżach uznanych za priorytetowe w regionie, powinny skupić swoje działania na poprawie zaufania. Efektywne funkcjonowanie i rozwój klastrów musi się bowiem opierać na rzeczywistej współpracy pomiędzy podmiotami, sferą naukową i różnymi instytucjami otoczenia biznesu, a nie być jedynie zbiorem deklaracji złożonych na papierze.

Literatura:

1. Filipiak B., Kogut M., Szewczuk A., Ziolo M., Rozwój lokalny i regionalny. Uwarunkowania, finanse, procedury, Fundacja na rzecz Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin, 2005, s. 17.
2. Citkowski M., Polityka rozwoju w oparciu o klastry a rozwój regionalny, [w:] Czynniki endogeniczne rozwoju Polski Wschodniej (pr. zbior. pod red. nauk.) D.J. Błaszczuk, M. Stefański, Innovation Press Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji, 2010, s. 25.
3. Gorzelak G., Strategiczne kierunki rozwoju Polski Wschodniej, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa, 2007, s. 7.
4. Projekt badawczy finansowany ze środków na naukę w latach 2010-2012; wykonawcy: Andrzej Daniluk, Anna Wasiluk.

Monika GRABOWSKA
Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

**STRATEGIA NA RZECZ INTELIGENTNEGO I
ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU SPRZYJAJĄCEGO
WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU – PRZYSZŁOŚCIĄ EUROPY**

Globalny kryzys finansowy wraz z jego konsekwencjami oraz nie najlepszą obecnie sytuacją gospodarczą w strefie euro przyczyniły się do innego prowadzenia polityki w Unii Europejskiej. Podstawą tej polityki są